

KUSTBON

Nr 3. Årgång 17.

ORGAN FÖR
ESTLANDSSVENSKARNA I SVERIGE

Oktober 1960.

Ett antal av de 110 till moderjorden återbördade rågöborna landstiger i Stockholm den 17 oktober 1940.

Denna förtrupp av hemvändande estlandssvenskar rönt i den rikssvenska pressen en större uppmärksamhet än den som bestods de övriga 6—7 000 stamfränderna sammanlagt, beroende på att det efterföljande flertalet anlände i spridda grupper först under ett skede då flyktingströmmen från Baltikum fått ofantliga dimensioner och alla balter, oavsett nationalitet, som hade en möjlighet, antingen begav sig på vandring söderut eller, gripande halmstrået och trotsande Finska vikens och Östersjöns faror, styrde kosan norr- eller västerut.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner.

Ansvarig utgivare: *Edvin Lagman*.

Redaktör: *Albert Vesterby*.

Redaktionssekreterare: *Lars Broman*.

Red. och exp. Eknäsvägen 2. Stockholm K.

Kustbons postgiro: 19 72 07. Tel. 53 16 37.

Utkommer 1960 med fyra nummer.

Prenumerationspris 1960 5 kr.

Annonspris: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,

1/8 35:—

Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 5 kr.

Dödsannonser 30 kr.

Härnösand 1960 — Härnösands Boktryckeri Aktiebolag

Ur innehållet:

	Sid.
<i>En veteran går</i> av E Lgm	2
<i>En saga om sången och vandrar</i> av E. Lagman ..	3
<i>Dags för uppbrott — ett 20-årsminne</i> av A. V—y ..	3
<i>Rickul kommuns ursprungliga släktnamn</i>	4
<i>Årsmötet och hembygdsdagen 1960</i> av A. V—y	7
<i>Svenskbyhögtid i Roma</i>	7
<i>S. O. V.:s årsberättelse</i>	8
<i>Bygdehistorier från Aiboland</i>	9
<i>Notiser</i>	9
<i>Stormar över Ormsö. Svenskt ödesdrama i österled</i> av E Lgm	11
<i>Maria Lindström — In memoriam</i>	11
<i>Familjenytt</i>	12
<i>Isak Österblom död</i>	13

En veteran går

Sitter man och bläddrar i tidigare årgångar av Kustbon, får man en brokig bild av deras innehåll. Mångahanda olika ämnen tas upp till behandling, från estlandssvenskarnas bosättningsbekymmer till historia och statistik. Tittar man efter lite närmare, skall man emellertid finna, att i somliga årgångar vissa intresseområden är mer framträdande, i andra årgångar återigen andra. Detta beror inte enbart på tidens gång och skiftningarna i det som haft aktualitet. Redaktören har också, naturligt nog, satt sin personliga prägel på Kustbons innehåll och form.

När tidskriften startade 1944, fick den ju tjänstgöra som organ för kommittén för estlandssvenskarna. Den utgavs av Riksföreningens Estlandsutskott och redigerades av Folke Lindström, själv medlem av kommittén. Estlandssvenskarnas utplacering i det svenska näringslivet är det genomgående ämnet för de första årgångarna. I augusti 1945 inträdde Manfred Nyman som redaktör och kvarstod i denna egenskap till och

med sista numret 1946. Under denna tid dominerades Kustbons innehåll alltjämt av bosättningsproblemen. Under åren 1947—1949 och 1950—1951, då Edvin Lagman och Elmar Nyman stod för redaktörskapet, ändrade innehållet ganska snabbt karaktär. Huvudvikten kom att ligga på artiklar om den estlandssvenska kulturens yttningar. Detta berodde naturligtvis till en del på att bosättningsprocessen närmade sig sitt slut och att bevarandet av kulturtraditionerna började framträda som en allt angelägnare uppgift. 1952 återinträdde Manfred Nyman som redaktör — ansvarig utgivare hade han varit sedan 1947 — och fortsatte då på den inslagna vägen, dock med tillskott av ett brokigare material, som mera direkt syftade till underhållning.

Det är ett par digra luntor Kustbon, som under åren allt sedan 1944 har kommit till. Alla nummer bär på ett eller annat sätt Manfred Nymans namn — han har varit redaktionssekreterare, ansvarig utgivare och redaktör. Man skulle därför med fog kunna påstå, att en epok i Kustbons historia har gått till ända, nu när Manfred Nyman icke längre kommer att vara knuten till SOV:s tidskrift. Det är ingen lätt sak att vid ett tillfälle som detta formulera ett tack, som är till fyllest; må det tillåtas att erinra om den uppskattning, som Kustbon rönt inom sin — ganska vidsträckt — läsekrets och om de ständiga faror, som lurat på dess fortbestånd men som till mycket stor del tack vare Nymans åtaganden och arbete kunnat avvärjas. Kustbon har med åren allt tydligare visat sig vara den främsta förbindelselänken mellan estlandssvenskarna i Sverige, och det är självklart, att den som ägnat den mesta mödan åt ett sådant organ skall få mottaga läsekretsens och den utgivande organisationens stora tack-samhet.

Detta kom också till uttryck på SOV:s årsmöte i somras, när det tillkännagavs, att Manfred Nyman flyttat till Norrköping och i samband därmed undanbett sig återval till föreningens styrelse. Även i styrelsen för Svenska Odlingens Vänner har han varit verksam ända sedan föreningen återuppstod här i Sverige. Hans arbete där har främst präglats av mångskiftande uppslag och initiativ. Årsmötet uttalade sitt tack för hans insatser under alla de gångna åren och uttryckte en förhoppning, att avståndet mellan Norrköping och Stockholm inte skulle utgöra ett hinder för fortsatta kontakter. Även om vi vet, att en handelslektor har många och krävande åligganden, så vill vi dock än en gång upprepa årsmötesdeltagarnas förhoppning.

Sist skall här även nämnas några ord om Kustbons framtid. Verksamheten stannar naturligtvis inte av nu. En av våra yngre krafter — dock sedan några år redan medlem i SOV:s styrelse — roslepbbon Albert Vesterby, fil. mag. och läroverksadjunkt, övertar redaktionen av det här numret. Anders Stenholm, som förresten redigerade septembernumret 1952 och som vi känner sen tidigare, övertar sista numret för det här året. Och sen får vi väl se. Det kommer med all säkerhet att ordna sig.

E Lgm

En saga om sången och vandraren

(Estlandssvenskarnas hembygdsdag, Saltsjöbaden, 1960)

*Sången föddes en gång av himmelen och jorden,
kanske en leende morgon,
kanske en stormande natt
eller en rosenskimrande kväll med blanka vatten
eller en het dag med dunster och tryckande oro.*

*En vandrare kom en gång bland skyresta stammar
fram över blommande ängar,
bort genom glittrande gläntor.
Då hörde han sången med förunderliga skiftningar
strömma genom örnen in i hans sinnes gömslen.*

*Så följde sången vandraren och blev hans följeslagare.
Den tolkade naturen: stormen, åskan, regnet.
Den tolkade sinnet: sorgen, glädjen, oron.
Den eggade och den vaggade till sömns
på de grå vägarna bland de blåvattrade rågfälten.*

*Och vandraren drog fram genom seklernas skiften
med tidens gång.
Sången tolkade för honom
hans kärlek, hans sorg, hans förtröstan och hans längtan
till stjärnorna
och den stod som en bevingad siare inför hans framtid.*

*Vandraren färdades över vattnen och landsteg på en
främmande kust.*

*I hård kamp förflöto hans dagar.
Han blev slagen i fjättrar.
Han blev gisslad och fick lida oförskyllt.
Hans sinne blev mörkt och ruvande hans tanke.*

*Sången smög skygg utom väggen och stämde sitt
instrument.*

*Den kom om kvällen till vandraren
och spelade i skymningen.
Men strängarna skorrade och låten blev klagan
och natten tog allting med kalla fingrar.*

*Men åter kom sången och stämde sitt instrument.
Den stod om morgonen hos vandraren.
Vandraren hörde sömndrucken en ton
som eggade och sporrade, som blåste mod i honom,
som lockade honom till havs och till strids.*

*För tredje gången stämde sången sitt instrument.
Då öppnades glädjens källåder,
då kom tillförsikten,
han hörde frihetens rop i havets stormar
och hans segel tecknades mot den röda solskivan.*

*Det spändes ett nät av klingande toner
mellan de fjärran öarna,
längs de sandvita kusterna.
Och sången sprängde fjättrar och band samman
med mycken glädje i ett stort romantiskt ljus.*

*Men än en gång öppnades vägen
bland rågfälten
ut mot havet.
Hårda vindar drevo vandraren genom rastlösa nätter
av olidlig fruktan bort över vattnen.*

Dags för uppbrott

Ett 20-årsminne

Året 1940 måste ur flera synpunkter betecknas som ödesåret framför andra i estlandssvenskarnas nyare historia. Som ett led i ett större händelseförlopp drabbades nämligen Aiboland då av tidens vingslag på ett sätt som definitivt pekade hän mot början till slutet av svenskarnas månghundraåriga bosättning i österled: odensholms-, rågö- och nargöborna fick lämna sina urgamla boplatser och tränga sig samman med stamfränderna på fastlandet. Efter de 110 rågöbornas överflyttning till Sverige i oktober 1940 fanns blott ett enda mål, knappast ens mer än ett enda samtalsämne för bygdernas befolkning: att få följa efter de 110.

Redan under 1930-talets senare hälft hade enstaka föregångare med flyttfågelsinstinkt anträtt färden, förebådande vad som komma skulle. För huvuddelen av folkgruppen var tiden ännu inte mogen då. Uppbrottsstämningen hade ännu inte infunnit sig på allvar. Det var som sagt vid det nya decenniets ingång, sedan republikens andra germanska minoritet hösten innan efter en vink "von oben" hastigt och mer eller mindre tveklöst dragit konsekvenserna av situationen och lämnat landet, som "sväresgå" fick sin fulla aktualitet för oss, även om "fullbordandet" av det nödvändiga av olika skäl kom att förhalas i årtal och, såsom vi alla vet nu efteråt, aldrig skulle bli ett faktum på det sätt som många i sin ogrundade optimism hade föreställt sig.

Huvudparten av oss fick alltså uppleva kriget med allt vad detta innebär, kanske på sätt och vis en lärrik erfarenhet för dem som överlevde. Ävenså kom vi, i motsats till våra rikssvenska stamförvanter, i direkt beröring med vår tids ideologiska motpoler. Vi bör alltså kunna ta ställning till hithörande problem utan hjälp av opinionsbildare; vi bör kunna genomskåda all opportunism i sådana frågor. Vi bör också — kanske ännu mera under åren här i Sverige än strax innan — ha fått vår syn på nationalitetsbegreppet korrigerad, även om det varit och förblir svårt att anamma det i begreppsförvirringens tidevarv gängse förfaringssättet att sätta likhetstecken mellan statsbildning och nation, statstillhörighet och nationalitet.

Visst var åren 1941—44 fostrande och lärorika för de lyckligare av oss. Men vi fick betala ett dyrt pris, ett pris som innebar en smärtsam reduktion av den estlandssvenska folkgruppen och som hade kunnat undvikas, om upprottet hade skett under det rätta året: 1940.

A. V—y

*Och åter stod sången vid hans sida.
Den tolkade hans sorg till glädje,
hans förtvivlan till tillförsikt.
Och vägen öppnades över kullarna
mellan resliga stammar ut mot rymden.*

E. Lagman

Rickul kommuns ursprungliga släktnamn

Under senare hälften av året 1920 och första hälften av 1921 skrevs en ny matrikelbok över invånarna i Rickul kommun. I samband därmed granskades under en veckas tid kyrkböckerna på Nuckö prästgård och jämfördes med kommunens gamla matrikelbok, som skrivits på 1860-talet och var avfattad på ryska språket. Förutom det, som då var aktuellt och behövt material för den nya boken, undersöktes och fastställdes fakta om kommunens ursprungliga släktnamn, som antogs i början av 1820-talet, vilka det var då och vilka som utslöcknat sedan dess. Här nedan följer nu granskarens egen sammanfattning av dessa anteckningar. (Endast smärre ändringar i stavningen av *gårdsnamnen* har gjorts i förhållande till granskarens manuskript.) Den ursprungliga matrikelboken från 1820-talet fanns tyvärr inte till hands, den hade antagligen redan hamnat i något arkiv. Den som på 1920-talet fanns för handen var från 1860-talets början och sammanställd av pastor A. H. Haller. De fakta, som granskaren således kom över, härleder sig från anteckningar av olika händer om dop, vigslar och jordfästningar samt från skattelängder av äldre datum. I dessa urkunder var det ofta någon variation i stavningen av åtskilliga namn.

När släktnamnen i början av 1820-talet utdelades, tillämpades den principen, att varje enskilt bonde- och småbondeställe inom kommunen skulle ha sitt särskilda släktnamn. Helt jordlösa egnahemsägare fanns inte på den tiden. Den knappt tillmätta tid, som granskaren hade till sitt förfogande, gjorde att utredningen av denna fråga inte hann bli fullständig. Luckor bildar sålunda följande bondställen:

1. Roslep-Graisasa, Paj-Johansa och Höbring-Johansa hade alla samma släktnamn, *Klippberg*, men vilket ställe som var stamgården för detta släktnamn, förblev outrett.

2. Roslep-Erkersa och Roslep-Håresa (Baskulbon) hade båda *Hamberg*, men vilket var stamgården?

3. Grässved, Höbring-Jakasa och Gambys-Hermasa hade alla *Heldring*, men vilket var stamgården?

4. Prost-Storgårdsa och Prost-Lagga hade båda *Magnusson*, men vilket var stamgården?

5. Källviks-ställets ursprungliga släktnamn okänt. (Familjen *Milberg* härstammade från Bergsby-Hendersa.)

6. Gambys-Nygårdsställets ursprungliga släktnamn okänt. (Familjen *Strandberg* härstammade från Spithamn-Martensa.)

7. Gambys-Krogs ursprungliga släktnamn okänt. (Familjen *Luks* härstammade från Luks-Matsasa.)

8. Paj-Sipsställets släktnamn okänt. (Familjen *Westerman* härstammade från Spithamn-Andersa.)

9. Ställena Gräns-Krogs och Fågelviks-Krogs släktnamn okända.

10. Derhamns skogvaktarboställe ej antecknat. I Roslep fanns tre släktnamn, *Ihrman*, *Roberg*

och *Slättmo*, som inte hörde till bonde- och småbondeställena. Roberg bodde på Nystugu-stället, men det var bara ett egnahemsställe. Slättmo lär ha bott på Milbackstället, men detta ställes ursprungliga släktnamn var Milback. Ihrman lär ha bott på Hansasstället, men dettas ursprungliga släktnamn var Linneberg.

SPITHAMN

Gårdsnamn	Släktnamn
1. Martensa	Strandberg
2. Jakasa	Borrman ¹⁾
3. Esmarsa	Österman
4. Bengtasa	Hallman
5. Matsa	Lagman ²⁾
6. Andersa	Westerman
7. Petersa	Skönberg ³⁾
8. Hendersa	Ringberg
9. Sevresa	Okerman (Åkerman) ⁴⁾
10. Vadudden (Vada)	Oberg (Åberg) ⁵⁾

1) Borrman synes först ha skrivits Bohrman, alltså Bårman.

2) Lagman synes först ha skrivits Laggman.

3) Senare stavning Schönberg.

4) Även i senare tid användes stavningen Okerman.

5) Släktnamnet Åberg är utdött.

ROSLEP

Gårdsnamn	Släktnamn
1. Jürgensa	Westerbom (-baum)
2. Matasa	Okerblad (Åkerblad)
3. Thevesa	Koppelberg ⁶⁾
4. Pålsa	Pohlberg (Pålberg)
5. Erkersa	Hamberg (?)
6. Graisasa	Klippberg (?)
7. Tinesa	Tinesberg
8. Jakasa	Dihrborg
9. Brusa	Brus
10. Seffersa	Koinberg
11. Moa	Brunberg ⁷⁾
12. Kuppra	Kupperberg
13. Mickasa	Westerby
14. Lill-Hendersa (Lendersa)	Hejman (Heyman)
15. Irjasa	Brumberg ⁸⁾
16. Milbacka	Milback
17. Hansasa	Linneberg ⁹⁾
18. Håresa (Baskulbon)	Hamberg (?) ¹⁰⁾
19. Nystua (?)	Roberg (?) ¹¹⁾
20. (?)	Slättmo ¹¹⁾
21. (?)	Ihrman

6) Släktnamnet Koppelberg är utslöcknat.

7) Brunberg synes först ha skrivits Brumberg.

8) Av allt att döma synes släktnamnet Brumberg vara äldre än de andra släktnamnen.

9) Linneberg synes först ha skrivits Läneberg.

10) Erkers- och Håresställen har båda Hamberg, men stamgården är okänd.

11) Namnen Slättmo och Roberg är utslöcknade.

BERGSBY

Gårdsnamn	Släktnamn
1. Hendersa	Mihlberg (Milberg)
2. Hinnosa	Klingberg
3. Amborsa	Fagerlund
4. Matsa	Norrberg
5. Tomasa	Heideman
6. Stor-Peta	Skönman ¹²⁾
7. Lill-Peta	Sandsten
8. Marksa	Engman
9. Olasa	Sandberg
10. Larsasa	Westerlund ¹²⁾
11. Jakasa	Pilberg ¹²⁾

12) Släktnamnen Westerlund, Skönman och Pilberg är alla utslocknade.

ÖLBÄCK (Älbäcken)

Gårdsnamn	Släktnamn
1. Kapell-Krogen	Treiberg
2. Nygårdsa	Österholm ¹³⁾
3. Larsasa	Granberg
4. Matsasa	Grenfeldt
5. Kolsve (Kallsved)- Andersa	Kolsved ¹⁴⁾
6. Källviksa	(?) ¹⁵⁾

13) Släktnamnet Österholm är utslocknat.

14) Ättlingar av släkten Kolsved fanns på 1930-talet ännu i Tallinn, men nu har de antingen förestniskat namnet eller emigrerat.

15) Källviksställets ursprungliga släktnamn okänt.

HÖBRING (Högbring)

Gårdsnamn	Släktnamn
1. Jocksa	Thomson
2. Jakasa	Heldring (?) ¹⁶⁾
3. Kockasa	Lindström
4. Graisa (Greisa)	Sandman ¹⁷⁾
5. Draiarsa	Blomberg
6. Moa (Menansa)	Linneman ¹⁷⁾
7. Jürgensa	Berkkvist
8. Vävarsa (Skomakarsa)	Stahl
9. Petersa	Ruberg ¹⁷⁾
19. Johansa	Klippberg (?) ¹⁸⁾
11. Källskogen	Tegelberg
12. Bastabacka	Branten
13. Grässved	Heldring (?) ¹⁶⁾
14. Prost-Storgården	Magnusson (?) ¹⁹⁾
15. Prost-Lagga	Magnusson (?) ¹⁹⁾

16) Jakas- och Grässvedsställena hade båda samma släktnamn, Heldring (dessutom hade Gambys-Hermastället samma släktnamn), så det är inte klart för mig, från vilket ställe det utgått. Det såg ut, som om detta namn först skrivits Ehldring. Bl. a. stod det, att under pastor Carlbloms tid på en viss söndag ett gossebarn blivit döpt och en av faddrarna hetat Peter Ehldring, alltså Eldring. Detta stavsätt dök någon mer gång upp i gamla urkunder.

17) Släktnamnen Sandman, Linneman (som först synes ha skrivits Läneman) och Ruberg är alla utslocknade.

18) Johansställets släktnamn Klippberg hade även Paj-Johans- och Roslep-Graisasställena, så det är ovisst, från vilket ställe det utgått.

19) Prost-Storgård- och Prost-Laggställena, som förr hörde till Ölbäck, hade båda samma släktnamn, så att det är ovisst, från vilket ställe släktnamnet Magnusson har utgått (antagl. dock från Prost-Storgården).

GAMBYN

Gårdsnamn	Släktnamn
1. Jakasa (Sumpasa)	Stenberg
2. Matasa	Boman
3. Bengtasa	Besterman
4. Labasa	Jakobson
5. Tomasa	Kemberg ²⁰⁾
6. Nils-Andersa	Nilsson
7. Nils-Tomasa	Hallman ²¹⁾
8. Hermasa	Heldring (?) ²²⁾
9. Kroga	(?) ²³⁾
10. Nygårdsa	(?) ²³⁾
11. Backasa	Backman
12. Stenkul	Stenkull ²⁴⁾

20) Släktnamnet Kemberg är utslocknat.

21) Släktnamnet Hallman är äldre än de andra släktnamnen i Rickul, ty det härleder sig från en gammal klockaresläkt, som på 1600-talet inflyttat från Sverige och som i flera generationer varit klockare på Nuckö. Den siste klockaren av denna släkt avled på 1860-talet. En gren av samma släkt levde i Spithamn (Bengtasstället).

22) Btr. släktnamnet Heldring jfr ovan Högbring-Jakas- och -Grässvedsställena.

23) Krog- och Nygårdsställenas ursprungliga släktnamn är jag ovisst om. Släkten Luks (Krog) härstammar från Luks-Matsasstället och släkten Strandberg från Spithamn-Martensstället.

24) Släktnamnet Stenkull är utslocknat.

LUKSBY (Lukslaggen)

Gårdsnamn	Släktnamn
1. Matsasa	Luks
2. Karjasa	Strandsten
3. Nystua	Söderlund
4. Ärtsved	Ekman
5. Gräns-Krogen	(?)
6. Fågelviks-Krogen	(?)

RICKUL BY

Gårdsnamn	Släktnamn
1. Andersa	Ahlberg
2. Koppla	Freiman
3. Simasa	Broman
4. Marsa	Strömkvist

Släkten Stenberg, som senast bodde på Marsstället, var inflyttad från Gambyn (Jakasstället).

HAVERSVED

Gårdsnamn	Släktnamn
1. Erkersa	Thalberg
2. Hendersa	Österberg
3. Karjasa	Westerberg
4. Snickarn	Westerholm
5. Musasa (Mossesa)	Tallkvist ²⁵⁾

25) Ättlingar av släkten Tallkvist fanns vid mitten av 1930-talet fortfarande i Baltischport.

PAJ

Gårdsnamn	Släktnamn
1. Jonosa	Wiberg
2. Johansa	Klippberg ²⁶⁾
3. Kroga	Westerbus (-busch)
4. Andersa	Wikman
5. Sipsa	(?) ²⁷⁾

26) Släktnamnet Klippberg innehades dessutom av Roslep-Graisasa och Höbring-Johansa, men vilket som var stamgården är mig obekant.

27) Sipsställets ursprungliga namn okänt. Familjen Westerman var inflyttad från Spithamn-Andersstället.

Anm. I granskarens manuskript har Alexander Tegelberg för Sipsstället antecknat namnet Ruberg. (ELgm)

ROSTA

Gårdsnamn	Släktnamn
1. Graisasa	Granback
2. Tomasa	Hauback ²⁸⁾
3. Matsasa	Tallback

28) Släktnamnet Hauback är troligen utslöcknat.

Anm. Enl. anteckning av Alexander Tegelberg i manuskriptet är Matsasa och Graisasa förväxlade. Alltså: Graisasa—Tallback, Matsasa—Granback. (ELgm)

ODENSHOLM

Gårdsnamn	Släktnamn
1. Brusa	Brus
2. Erkersa	Erkas
3. Marksa	Marks
4. Graisa	Greis
5. Nybondasa	Nybondas ²⁹⁾
6. Stavasa	Stavas
7. Nygårdsa	Nygårds ²⁹⁾

29) Släktnamnet Nygårds utslöcknat och numera troligen även Nybondas. Familjerna Krusman, som senast bodde på Nybondasgården, och familjen Westerblom på Nygårdsgården var inflyttade från resp. Klottarp och Gutanas.

Förutom dessa här uppräknade svenska släktnamn i Rickul kommun fanns tre svenska släktnamn på Rickholz (Rickul) herrgård:

1. Amtmannen (förvaltaren) Mats Rösler (Roesler), som tagit släktnamnet efter sin hemby Roslep. Han var född på Roslep-Irjas bondställe och härstammade från släkten Brumberg. Detta släktnamn synes av allt att döma vara äldre än de andra släktnamnen inom kommunen. Släkten skall härstamma från ett småbondeställe i Höbring, Bronsgårsa (Brunnsgårdsa) eller Bronsgårsa (Brunnsgårdesa), vilket åkrar 1780 förrenats med Draiarstället, varvid familjen flyttade till Roslep. Från detta ställe skall flera fogdar (kubjaser) på Rickholz herrgård ha utgått. En medlem av släkten tycks t. o. m. ha varit officer, ty i Nuckö kyrkas ägo fanns en nattvardsbägare, som vid 1700-talets mitt blivit skänkt till kyrkan av "leutenant Carl Brumberg aus Haubrinck".

Förvaltaren Mats Rösler dog barnlös och släktnamnet utslöcknade med honom.

2. Vävarn på Rickholz herrgård Gustaf Majblum (Majblom) var hemma från Vävars (Skomakars)-stället i Höbring och tog detta namn, medan hans äldre bror Johan tog namnet Stahl. Denne Gustaf Majblom lärde sig vävartycket som ung i Reval och reste som vandragesäll till Tyskland, där han i staden Rostock i två årtionden praktiserade yrket och fick "mästareslaget". Sedan var han ända till sin död anställd som "konstvävare" på Rickholz herrgård åt herrgårdens och omgivningens herrgårdars ståndspersoner. Han dog ogift år 1864.

3. Det tredje släktnamnet, *Boberg*, som också utgått från Rickholz herrgård, togs av en ladugårdskarl på herrgården.

Av alla de släktnamn, som från början togs, har alltså följande utdött: 1. Hauback, 2. Kemberg, 3. Kolsved, 4. Koppelberg, 5. Linneman, 6. Majblom, 7. Milback, 8. Nybondas, 9. Nygårds, 10. Pilberg, 11. Roberg, 12. Ruberg, 13. Rösler, 14. Sandman, 15. Skönman, 16. Slättmo, 17. Stenkull, 18. Westerlund, 19. Åberg och 20. Österholm.

Följande komplettering till granskarens anteckningar lämnas av Alexander Tegelberg från Rickul.

"Härmed har jag tänkt rätta till de gårdars ursprungliga släktnamn, som G. inte har kunnat klarlägga, samt fastställa stamgården för en del namn. En del minns jag av farfars berättelser och andra har jag hört efter hos den kvarlevande generationen, men mycket brister ändå, så att stora luckor kan uppstå.

— Stamgården för Klippberg är Paj-Johansa.

— Stamgården för Hamberg är Roslep-Erkersa.

— Stamgården för Heldring är Höbring-Jakasa.

— Stamgården för Magnusson är Stor-Prosta.

— Källviksgårdens släktnamn är fortfarande en gåta, ty där har skett folkbyte med Roslep-Hansasa, men vilken av Hansas-familjerna — Ihrman eller Linneberg — det är som har bytt med Mählberg, har ej gått att få klarhet i. Det är dock klart, att Mählberg härstammar från Bergsby-Hendersa och via Roslep-Hansasa har kommit till Källviksa samt blivit försångare före orgelverkets tid i kappellet.

— Före Strandberg har det varit en Pelmas på Gambys-Nygårdsstället, men där måste förut ha funnits folk, ty familjen Pelmas har invandrat från Sutlep-Pelmasstället.

— Paj-Sipsställets ursprungliga släktnamn skall vara Roberg. Om det är samma folk, som från Sipsa har flyttat till Roslep-Nystua, när Westerman flyttade till Sipsa, vet väl ingen, men troligen är det så.

Enligt sägnen skall i Gambyn från början ha funnits tre boställen, innan den övriga byn tvingades flytta dit undan herrgården, när denna grundades. De tre boställena skall då ha kallats Nils-Andersa, Nils-Tomasa och Nils-Hermasa.

Jag har inga skriftliga bevis på mina påståenden, därför befarar jag stora luckor i uppgifterna." (ELgm)

Årsmötet och hembygdsdagen

1960

Söndagen den 7 augusti höll S. O. V. sitt årsmöte i Saltsjöbaden, och i samband med detta firades på sedvanligt sätt den estlandssvenska hembygdsdagen. Anslutningen till denna var i år inte fullt så livlig som föregående år — jubileumsåret —, möjligen beroende på att vädret, fastän icke regnigt, ej var riktigt lika strålande som i fjol. Dock hade folk från skilda delar av landet mött upp, och bl. a. infann sig även eskilstunabussen såsom sig bör.

Årsmötesförhandlingarna inleddes — något försenade — en kvart över elva, varvid föreningens ordförande lektor Edvin Lagman hälsade de medlemmar, som hörsammat kallelsen, välkomna. Lagman, som själv ledde förhandlingarna, omvaldes till föreningens ordförande för nästa verksamhetsår. Av de styrelseledamöter, som stod i tur att avgå, omvaldes Alfred Heldring, Johan Wallin och Richard Aman, medan Manfred Nyman på grund av avflyttning från Stockholm hade undanbett sig återval. I hans ställe valdes revisor Einar Hamberg från Roslep, Rickul. Till ny revisor valdes suppleanten Olga Hallberg och till ny revisorssuppleant försäkringstjänsteman Ingvald Brunberg, även han från Roslep. Medlemsavgiften beslöts bibehållas oförändrad. Ordföranden redogjorde också på begäran för arbetet på samlingsverkets fullbordan, och senare på dagen cirkulerade listor, på vilka man kunde göra förhandsbeställningar.

Efter årsmötet serverades kaffe med dopp. Frågan är väl om inte denna pratstund över kaffet trots allt för flertalet utgör höjdpunkten på hembygdsdagen. Man får obetingat det intrycket, när man ser och hör representanter för de skilda bygderna fritt och otvunget samspråka och utbyta tankar om gammalt och nytt.

Den egentliga hembygdsdagen började kl. 2. Inför en till trängsel fylld sal höll ordföranden ett hälsningsanförande och läste i anslutning härtill upp en dikt, som återfinnes på annan plats i detta nummer. Sedan sjöngs gemensamt "Var välkommen envar", varefter ordet överlämnades till dagens festtalare, rektor Per Söderbäck. Denne hade som ämne för sitt föredrag valt Rågöarna

och rågöborna. På ett sällsamt medryckande sätt kåserade han om dessa öars historia och topografi, om befolkningen och dess historiska kamp för fri- och rättigheter samt slutligen om uppbrottet, skingringen och återföreningen i moderlandet Sverige. — För alla intressanta detaljer i detta sammanhang hänvisas till rektor Söderbäcks vetenskapligt grundliga verk "Rågöborna", Nordiska Museets Handlingar nr 13, Stockholm 1940. — Den tydligen mycket populära f. d. Birkasrektorn hade även medfört ett antal Birkasnummer av Kustbon från år 1925, årgång 8, vilka han fördelade bland sina forna elever till deras synbara förtjusning.

Högtidstalet följdes av pianosolo, framfört av en av våra egna yngre förmågor, 10-åriga Ingrid Mickelin med ormsöanor. Hon föredrog med en för åldern frapperande säkerhet Sketch av Müller, Menuett i G-dur av Beethoven samt True Time. Denna trevliga musikaliska underhållning blev upptakten till allsång: Mats Ekmans "Ja minns han fagor tien" avlöstes av "Flickana å piana", och därefter klingade "Vi gå över dagstänkta berg" mångstämmigt i den stora salen. Under programmets gång upptogs kollekt för täckande av omkostnader i samband med hembygdsdagen. Hälsning framfördes av Alexander Samberg, som även tackade styrelsen för att den ombesörjt denna sammankomst. Telegram upplästes från Gerhard och Monica Hafström. Hembygdsdagens officiella program avslutades på hävdvunnet sätt med "Modersmålets sång".

Sedan var det dags för lekar och dans till tonerna av gamle ölbäckspelmannen Runar Grenfeldts taktfasta och klämmiga dragspelsmusik, lika medryckande som mången gång på Menback, "Djurgården" eller "Millamålsa". Detta av både gammal och ung livligt uppskattade och numera tydligen outhärliga inslag i vår årliga storträff pågick till framemot klockan halv sex, och därmed sattes punkt för dagens festligheter, detta år då vår kulturella förening fullbordat det första året av sitt andra halvsekel. Under tiden hade bilkön så småningom börjat slingra sig bort från Saltsjöbaden, på så vis bildande en slutvinjett, som osökt för tanken till A. Sambergs tidigare under dagen framförda paroll: Vägen går vidare.

A. V-y

Svenskbyhögtid i Roma

Föreningen Svenskbyborna firade månd. 1 aug. 31-årsminnet av svenskbybornas hemkomst till Sverige. Vid minnesgudstjänsten i Roma sockenkyrka predikade pastor Sigfrid Hoas, och vidare förekom nattvardsgång, i vilken 140 gäster deltog och under vilken svenskbyborna sjöng sina gamla psalmer. Samtidigt invigdes en brudkrona i silver, smyckad av gotländska fossilier, skänkt av en anonym givare och utförd av silversmeden Inga-Britt Dahlquist. Kronan kommer att förvaras i Roma kyrka, och den skall få användas inte bara av svenskbyborna utan också av andra.

Föreningens årsberättelse och kassaredegörelse

föredrogs i prästgårdsparken utanför kyrkan av ordföranden Petter Annas. Denne berättade också om de brevkontakter med Gammalsvenskby man fortfarande har och yttrade bl. a.: "Breven säger inte så mycket. Vi vet emellertid, att där var och en förut hade en bit fri jord har det nu blivit sovchoser, där ingen rår om något eget. Man är statsarbetare." — Hälsningar framfördes bl. a. från riksdagsman Rimmerfors, biskop Anderberg samt från föreningen Kvinnliga missionsarbetare. Vidare talade läroverksadjunkt Emil Hoas. Petter Annas deklamerade om bröllop och annat på gammal Dagö-svenska.

Gotlänningen berättar, att det alltid är något fascinerande över dessa svenskbyhögtider och

Berättelse

Över verksamheten inom föreningen Svenska Odlingens Vänner från årsmötet 1959 till årsmötet 1960.

Styrelsen har under det gångna verksamhetsåret haft följande sammansättning:

ordförande — Edvin Lagman;

ledamöter valda för tiden intill årsmötet 1962 —

Hugo Mickelin, Ivar Pöhl och Albert Vesterby; intill årsmötet 1961 — Lars Broman, Anders

Lindkvist, Anders Stenholm och Viktor Aman; intill årsmötet 1960 — Richard Aman, Alfred Heldring, Manfred Nyman och Johan Vallin.

Styrelsen har inom sig utsett till vice ordförande — Manfred Nyman,

sekreterare — Viktor Aman,

skattmästare — Lars Broman,

klubbmästare — Anders Lindkvist.

Antalet föreningsmedlemmar uppgick i augusti till c:a 400.

Under verksamhetsåret har styrelsen hållit 3 protokollerade sammanträden.

Föreningens tidskrift *Kustbon* har under 1959 utkommit med 4 nummer. Tidskriftens redaktör och ansvarige utgivare har varit Manfred Nyman, redaktionssekreterare Lars Broman. Till dessa får styrelsen här framföra sitt varma tack för ett förtjänstfullt arbete.

Antalet prenumeranter var 1 augusti 1400.

Föreningens årsmöte hölls 16 augusti i Baggensalen i Saltsjöbaden. 63 medlemmar deltog jämte ett stort antal andra estlandssvenskar. Förhandlingarna fördes i den lugna stämning utan egentliga åsiktsbrytningar, som varit betecknande för föreningens möten under hela tiden i Sverige.

Föreningens 50-årsjubileum utgjorde huvudtemat för den följande hembygdsdagens program. I sitt inledningsanförande riktade ordföranden uppmärksamheten på de olika uppgifter, som föreningen haft under olika perioder, och på dess betydelse för vår lilla folkstam. Föreningens historia tecknades av flera talare: Elmar Nyman gav en grundlig och saklig framställning av föreningens tillkomst och dess begynnelseperiod, d. v. s. fram till tsartidens slut; Viktor Aman sammanfattade utvecklingen under 1920- och 30-talen, och Hjalmar Pöhl gav glimtar från överflyttningsskedet; Edvin Lagman tecknade slutligen bilden av den i Sverige återuppståndna föreningen, som kommit att verka under nya förhållanden och med delvis ändrad målsättning. — Föreningens hedersmedlemmar hade särskilt inbjudits, och flera hade infunnit sig. Hedersmedlemmen Sigurd Curman hade sänt en skriftlig hälsning. Hälsningar framfördes även från Gammalsvenskbyborna, från rikssvenska vänner och

från estlandssvenskar. Programmet var rikt på musikaliska inslag: potpurri på svenska folkvisor av musikdirektör Erik Ehrling, solosång av kantor Benkt Benktsson, Lilian Blee-Pettersson, Ellen Pelmas och — som en förhöjning av den glada stämningen — de från förr kända sångarna Dagmar Pettersson och Anders Aspelin. Fotograf Ragnar Treiberg tog många bilder, bl. a. av flickor i bygdedräkt från Rågöarna, Orsmö, Nuckö och Runö. Efter programmet följde lekar och dans med Henrik Koinberg som spelman. Frivillig kollekt täckte en stor del av dagens omkostnader. Deltagarantalet i hembygdsdagen uppskattades till omkring 600 personer.

Förslag hade väckts att till föreningens 50-årsdag försöka få till stånd en visning av estlandssvenska föremål i Nordiska Museets samlingar. Förhandlingarna, som från SOV:s sida sköttes av Manfred Nyman, ledde till att i museet den 11 september öppnades en utställning över estlandssvensk folkkultur. Utställningens omfattning bestämdes närmast av det tillgängliga utrymmet. Den hölls öppen under höstmånaderna.

Föreningens höstsamkväm ägde rum lördagen 21 november i hushållsskolan Margaretas festvåning å Adolf Fredriks Kyrkogata. Föredragshållaren, folkskolläraren och författaren Jan Utas, talade om livet i Gammalsvenskby och om utvandringen därifrån 1929. Bland de talrika åhörarna märktes ett antal gammalsvenskbybor. Livlig diskussion följde på föredraget. Bilder från Gammalsvenskby visades.

Arbetet på boken om estlandssvenskarna går — om än långsamt — mot förverkligande. För att få en ekonomisk grundval för arbetet har redaktionsutskottet i *Kustbon* uppmanat till förhandsbeställning. Tyvärr har antalet inkomna beställningar inte motsvarat styrelsens förväntningar, varför verket ekonomiskt sett ännu inte är säkraställt.

Insamlandet och avfotograferandet av bilder från den gamla hembygden har under året gett ett gott resultat. Det tidsödande arbetet har utförts av Richard Aman, som fått fram ett rikligare material än man kunnat förvänta.

Föreningen har genom sina styrelsemedlemmar låtit sig representeras vid olika tillfällen.

Genom Lars Broman och Hugo Mickelin har föreningen varit representerad i styrelsen för stiftelsen *Kustbohemmet*. Av betydelse har även de goda förbindelserna med Riksföreningens Estlandsutskott varit.

Föreningens och *Kustbons* adress har varit Ek-näsvägen 2, Stockholm K.

Slutligen vill styrelsen till alla, som främjat föreningens verksamhet, framföra sitt varma tack.

Stockholm i juni 1960.

Styrelsen.

framhåller bl. a.: "Svenskbybornas sång behåller sin gripenhet och sin tro. Fritt ur hjärtat utan noter sjöng de unisont och i stämmor, mest de äldre, med naturrösternas speciella klang. Fru Annas sopran klingade som violintoner uppe i höjden på Bevara Gud vårt fosterland, och i Mo-

dersmålets sång med den speciella svenskbyaccnten blommade känslan fram för fullt." — "Med improvisationens omedelbarhet lever man in i det förgångna, sammansvetsade av gemensamma upplevelser av nöd och umbäranden."

A. V-y

BYGDEHISTORIER FRÅN AIBOLAND

Vi publicerar här ett antal autentiska bygdehistorier, som har tillställts Kustbon av Alexander Tegelberg, vilken i sin tur fått dem från en vän på andra sidan Östersjön.

Maira skohärr är kärkehärr

När prosten W. Mellin blev kyrkoherde på Ormsö efter ett par års anställning som hjälppräst i Nuckö socken, så råkade han genast i början komma i gräl med sina församlingsbor. Anledningen därtill var, att han lät kalhugga ett vackert barrskogsområde i kyrkans omedelbara närhet. En gång hade då ett par rickulgubbar råkat komma i samspråk med några ormsögubbar på ett matställe i Hapsal. Den ene av rickulgubbarna hade då frågat hur ormsöborna tyckte om den nye kyrkoherden. En av ormsögubbarna hade då tittat på de andra ormsöborna och undrande sagt: "Nå hus sko ve sja saj?" Då hade en annan ormsögubbe sagt: "Vila sja saj tåckemod. Han är sja så sa maira skohärr än kärkehärr. Famståkan är lite långan te toa åt kärkja, man metstocken han är hår såndan e taska."

Me ärft

I en by i Rickul kommun levde en gubbe, som hette Josef och var barnlös. Han adopterade en gosse, som hette Mattias. När denne blev fullvuxen och omsider gifte sig, blev även han utan telningar. En klunga bondgummor i byn resonerade en gång om denna sällsamma företeelse och en av dem utbrast: "Ja no är he rät eitt undors ärand no. Om nö Mattias skulld ha vare ga Josops son, så ha ve kuna tro äne ha vare me ärft å äne ha vare tole folkhlåft, som änt ha fåe inga bån, man Ges vait håla ve nö rät sko tro?"

Upptecknat 1924.

Förhör i ryska språket

När ryska språket på 1880-talet blev infört som obligatoriskt undervisningsspråk i de estlands-svenska folkskolorna, var det först endast pojkar, som voro tvungna att lära detta språk, om än i blygsam skala. (Någon tid därefter blev ryskan påbjuden som officiellt undervisningsspråk även för flickor.) Dock även i sitt första snävt tillmätta skede stötte undervisningen på vissa svårigheter. De flesta av lärarna hade ingen som helst kunskap i detta språk, och de fingo genomgå en tre veckor lång kurs på Nuckö klockargård, så att de lärde sig ryska alfabetet och bokstävernas uttal något så när. Så började undervisningen ur ett litet tryckt häfte, vari alla däri förekommande ord voro översatta till estniska. Inspektionen var ännu inte underställd ryska undervisningskuratoriet, och som inspektör blev i varje socken utnämnd någon ståndsperson, som behärskade ryska språket. I Nuckö socken blev baron Rosen, som var reservofficer, utnämnd till detta ämbete. Med ryskan var saken således klar, men med svenskan var det en annan historia. Baronens behärskade ortsdialekten men hade ingen som helst insikt i svenska kulturspråket, till vilket skolläraren översatte de ryska namnen och glosorna i häftet.

När han så första året hade kommit till en skola i Rickul för att förhöra huru kunniga pojkar voro i ryskan, så hade han i mycket högljudd ton frågat en pojke som suttit i första bänkraden: "Nå pojke! Håla hajtor 'bjälöj loschadj' opa svensk?" — "Vita hästen", hade då pojken svarat. "Åj naj! Hoit aiken ska dö saj", rättade baronen. Då hade prosten Girgenson, som var tillsammans med honom, inte kunnat hålla sig allvarlig. Han hade då smugit sig in i skollärarens rum och skrattat, så att hans tjocka mage hade hoppat.

Sagesman: En gammal nu hädangången lärare.

Notiser

Från fil. lic. Nils Tiberg har Kustbon och S. O. V. erhållit en tacksägelse för minnesgod hågkomst med anledning av hans 60-årsdag. Jubilaren bifogar ett tryckt kort av följande lydelse:

Rörd och glad över alla hälsningar, blommor och gåvor från släkt och vänner när och fjärran, överväldigad av den stora hopläggningen, styrkt i mitt mod inför fortsatt arbete genom erkänsla från arbetskamrater i skola och forskning, från estlandssvenskar, gammalsvenskbybor och estniska vänner, tackar jag alla och envar som gjorde den 28 maj 1960 så glädjeric för mig och de mina.

☆

Två f. d. rickulbor, Edvin Vesterby från Roslep och Sven Borрман från Spithamn har representerat Sverige vid årets Olympiad, den förstnämnde i brottning, bantamvikt, båda stilarterna, och den senare i tyngdlyftning, lätt tungvikt.

Vesterby gjorde därmed sin tredje OS-start.

SVENSKA ODLINGENS VÄNNER

anordnar

Höstsamkväm

Lördagen den 26 november kl. 19.00
i Hushållsskolan Margaretas lokaler,
Adolf Fredriks Kyrkogata 10, Stockholm.

Färgbilder från främmande land.

Musik Allsång

Entré, inkl. kaffeservering, kr. 4:25.

Alla varmt välkomna!

Folkskollärareexamen i "gamla goda tiden"

När på 1860-talet allmän skolplikt blev påbjuden, så hade det för höga vederbörande i Nuckö socken varit rätt så bekymmersamt att få någon lärare till Rickul kommun. En ung man från Sutlep, Mats Pelmas, hade av godsägare W. Taube skickats till estniska lärarseminariet i Kuuda för att utbilda sig för ämbetet, men han hade på grund av sjukdom avbrutit kursen. Han hade dock av godsägaren och kyrkoherden blivit kallad till Nuckö prästgård, där det hållits sockenkonvent, och under de "höga herrarnas" närvaro blivit examinerad av klockaren A. Westersten. När han då hade blivit prövad i räkning, så hade han klarat sig något sänär i addition, subtraktion och multiplikation, men i division hade det genast från början klickat för honom. Godsägaren Taube och kyrkoherde Girgenon hade då haft för avsikt att ännu ett år skicka honom till seminariet. Saken hade dock först blivit oavgjord, och herrarna hade gått in till kyrkoherden för att äta middag. Efter middagen hade baron Rosen på Lyckholms gård kommit tillbaka till sockenstugan för att avkunna beslutet för kyrkoförmyndaren i Rosleps kapellförsamling, Josef Brus från byn Roslep, och kapellföreläsaren Adam Stahl från Vauddens skogvaktarställe.

Baron Rosen hade då sagt så här:

"Her ne rikolvelse! Hisn sa sutloppojken bärjar nö heste te skolmeistor åt er. Han kan no änt rät dail, — prästn å rikolhärn villd skick en eitt år änn ute seminare, man ja bärja stå färe pojken å sa åt då:

Han duor no, — håla undors mike mo sja rät ga bondskapen håva te dajland."

Upptecknat 1921.

Sagesmannen en gammal hädangången skol-lärare i Rickul.

Taj sa antekrist

Vintern 1908 stiftade folkskolläraren Joel Nyman en ungdomsförening i Höbring med namnet "Kamratriingen". Denna förening, som saknade egen samlingslokal, brukade ibland hålla möten och aftonsamkväm i skolhuset. På programmet till dessa samkväm stod unison sång och körsång, musik på stränginstrument, deklamation, diskussion, lekar m. m. Denna ungdomsverksamhet var från början en nagel i ögat på de frikyrkliga bönemötesmännen. I skolhusen hade det förut endast hållits väckelsemöten, och skolhusen voro enligt deras mening lika heliga rum som kyrkorna och bönehusen. Att något så syndigt som lekar fick utövas i skolhusen var något fasansfullt, tyckte de. Bland annat hade det lepts en lek, som hette "Blinde Jakob". Om denna lek hade en baptistgubbe fått höra, och så hade han delgivit de andra "bröderna" nyheten sålunda: "Taj sa antekrist, taj sko nö mä våra fram ute Höbring. Taj sko båra laudan om koildena bind dukar om auana åttor'aror, å sja sko då spänn baket flickana e skolhuse."

Två djurhistorier från Odensholm

1. Odjöre me stor fota.

På Odensholm finns det i allmänhet inga harar. En sådan hade dock en gång under vårvintern händelsevis förirrat sig dit och sprungit över ön. Det tog någon tid innan man iakttog händelsen, så snön hade under tiden smält undan något och spåren hade därför fått fantastiska dimensioner. Den unge mannen, som först upptäckte dem, sprang andfädd till byn och ropade: "Komme allorsama ut skva, håla ja so! Häm ha sitt odjöre te håva fotar, travena ära som stor taldrikar!"

2. Häm trod tö vild laj o skjute ?

Inte heller några rävar finnas på Odensholm. Dock under mycket stränga vintrar, när havet fryser till mellan ön och fastlandet (vilket sällan händer på grund av det starka strömdraget mellan ön och Spithamns udde), kan det hända, att någon enstaka söker sig dit ut, lockad av sjöfåglarnas läten från de öppna råkarna kring ön. Ve då den Mickel, som vågar göra sig hemma-stadd på ön, ty då går hela öns manliga befolkning man ur huse ut på skallgång efter inkräk-taren och denne har då, trots alla sina finter, inte stor utsikter att helskinnad komma undan. En gång, när en räv hade skjutits under en skallgång och skinnet sedan salubjöds åt en köpman på fastlandet, fann denne, att skinnet var så sönder-skjutit att det liknade ett såll och undrade varför de burit sig åt sådär: "Ja, sior dö, ve ära hail backan allor som än, hålikan trod dö rät vild laj o skjute?" blev svaret.

Upptecknat 1932.

Förvarade för evigt

När Hans Pöhl, den välkände ledaren och föregångsmannen för estlandssvenskarna, på 1900-talets början var folkskollärare i Höbring, Rickul, hade han åtagit sig att göra insamlingar för Nordiska Museet i Stockholm. För att uppmjuka ortsbefolkningens hjärtan att skänka bort sådana gamla saker och föremål, som han ansåg värda att ta vara på, hade han uppjudit hela sin talar-konst att förklara varför det var nödvändigt att ta vara på dem. När han så i en bondstuga i Höbring hade slutat sin förklaring, hade han sagt: "Ja, som ni hört så gör ni klokt i att lämna alla gamla saker och föremål till museet, här kunna de på alla möjliga sätt gå till spillo och förintas, men om de komma till något museum, så bli de förvarade för evigt." En gammal gubbe, som just hade hållit på med att binda nät i stugan, hade därvid förundrat tittat över glasögonen på den unge läraren och utbrustit: "Åhå — pojken! Ska rät änt domsaild'n bit opa museena!"

Stor is-sticke

Vintern 1929 hade isen trängt sig upp över Österby brygga på Nuckö och brutit av en hel del sidostolpar. Ett jättestort isflak låg ännu tvärs över bryggan och stängde trafiken, när annars

redan hela Hapsalviken var isfri. Marknadsfolket, som skulle över till vårmaknaden i Hapsal, stod i klungor och beundrade "naturfenomenet". En enbygumma utbrister: "Vait, ska rät hitt stor isticke sålft ha kome hit äldor . . ." — "Nå änt mo të ingen ha kerd hit e", svarar en gutanäsgubbe.

Håti håldor brämsn middasstund?

När klockaren Johan Nyman på 1890-talet slutade sin skollärarebefattning på Odensholm och började tjänstgöra som klockare i Nuckö socken och sålunda tillsammans med kyrkoherden en gång i månaden besökte Rosleps kapell för att spela orgel och skriva folk till skriftemål o. s. v., så hade han alltid i början i församlingsstugan blivit omringad av en stor skara nyfikna, som velat höra vad den nye klockaren gick för. Eftersom han var en ordets man, som inte ställde sitt ljus under skäppan, så hade han av gubbarna på orten blivit mycket beundrad för sitt stora vetande.

En söndagsmorgon, när han då vitt och brett hade berättat om alla den nya tidens stora uppfinningar, så hade en gammal höbringgubbe till sist utbrustit: "Allt ana fandomen håva dä utfundera, man håti brämsn hålldor middasstund, he vita dä filar visst no änt än."

Upptecknat 1922.

Tä ära mestla klor

När på våren 1876 de första estlandssvenska folkskollärarna, vilka genomgått en treårig kurs vid Paschleps seminarium under T. E. Thoréns ledning, blevo utexaminerade, voro prosten W. Girgenson och alla ståndspersonerna i Nuckö socken närvarande. När förhöret i de olika ämnen var slut, skulle de höga herrarna var och en säga sin mening om elevernas kompetens som lärare. När så turen hade kommit till baron Rosen på Lyckholms gård, så hade denne varit mycket belåten med dem och bland annat sagt: "He är änt te språkand än tä änt sko dua, he är jussom dä skulld ha have ute nora adlsmans skol gåe. Ute geografi ära dä mestla klor. Tä vita all ga små Sonna-Amerikas rikenas hustädjas namnena, som ja sterst dailn har bortglaimd gåleraj."

Upptecknat 1921.

Sagesman: En som då blev utexaminerad.

Bäst feda e värde

En rickulgubbe och två odensholmshgubbar resonera om vad som är den bästa maten i världen, och mellan dem utspinner sig följande replikskifte.

Rickulgubben: "Nibåkat bre å tjoft smer opa å tjocka bittmålke ver, he är bäst feda e värde."

Första odensholmshgubben: "Ja, noa gutt ha gåe ive min läpp me, man ingeting är bätra än puto, te bita hoitbre ute målke."

Andra odensholmshgubben: "Färskan strämng opa gleanst kol, aj, aj, aj!"

☆

Stormar över Ormsö

Svenskt ödesdrama i österled

Detta är titeln på en bok av den bland estlandssvenskarna välkände ormsöbon Lars Lindström. När detta skrives, föreligger den ännu bara i spaltkorrektur, och anmeldaren har endast hunnit skumma igenom innehållet. Det är sålunda ett i viss mån summariskt intryck, som här skall återgivas.

Inledningsvis skisserar författaren upp ormsöbornas hårda livsvillkor under den tid, då baronerna härskade på ön och befolkningen utsattes för övergrepp och förtryck. Mot denna bakgrund skildrar han sedan sitt eget hem, sin barndom och uppväxttid. Vi får också en bild av hur förhållandena förändras till det bättre, hur den vetgirige pojken får sin kunskapsörst och läslust stillad och hur han i det fromma hemmet får det väsentliga av det andliga bagage han skulle föra med sig genom livet. Redan tidigt väcktes naturligtvis medvetandet om nationalitetens betydelse för en minoritet.

Så får vi följa författaren på hans färd genom livet, till tsarens Ryssland, till Finland, tillbaka till det befriade Estland. Efter ett par lyckliga årtionden får det lilla landet åter känna på ockupation och förtryck, nu värre än någonsin tidigare. Med intresse följer man författarens verksamhet under ockupationsåren och de utblickar han ger mot det storpolitiska skeendet. Estlandssvenskarnas ställning under andra världskriget tas än en gång upp, och kanske får man här ytterligare en och annan synpunkt på spelet bakom kulisserna. Uppbrottsstämningen skildras med den personliga upplevelsens och tragikens hela engagemang, och de spännande detaljerna är många och nervpirrande.

En lättflytande framställning av ormsöfolkets öden under något halvsekel — med författaren och hans liv i centrum —, goda historier från hemön Ormsö, ett grepp på ämnet som särskilt i de partier, där det senaste självupplevda skildras, är medryckande och spännande, sådant är det intryck man får av Lars Lindströms bok, som snart skall ligga på bokhandelsdiskarna.

Och så får vi inte glömma, att vi här har den förste estlandssvenske författaren med i viss mån även underhållande och estetiska syften.

E Lgm

P. S. När Kustbon går i press, har denna bok redan någon tid varit ute i bokhandeln. Den har utkommit på Rabén & Sjögrens förlag och kostar häft. kr. 14: 50.

Rickulgubben under en skarp ordväxling med sin grälsjuka hustru:

"Herar dö Mare, ja sajor nö eitt riftet sant ord åt de. Tack nö gud, än dö är skapa te mänskebån, om tö skulld ha vare kudo, så ha tö vare ain som skulld ha ståe opa håtes lad å bäljal!"

Upptecknat 1936.

Fru Maria Lindström, Stockholm

In memoriam

Den 17 juni stupade en trogen Herrens tjänarinna, fru Maria Lindström, född Lindkvist, på sin post — 83 år gammal. Herren kallade, och hon var redo att plötsligt lägga ner vandringsstaven för att möta sin uppståndne Frälsare.

Uppfostrad i ett kristet hem i Kärrslätt på Ormsö, där hennes far Hans Lindkvist var en väckelsens förkämpe och den frireligösa väckelsens apostel på Dagö, greps Maria Lindström i tidig ungdom av kärlekens budskap. Intet offer var för dyrt när det gällde Guds rike. Hon hade öppnat sitt hjärta för Gud, och konsekvensen blev, att även portarna till hennes och makens hem skulle stå öppna för Hans budbärare. Många var de ordets förkunnare från olika länder, som under årens lopp rönt gästfrihet i hennes hem.

Missionen var ett av hennes största intressen. Hennes händer stod alltid öppna när det gällde att ge. De slöts endast vid förbönens altare. Det var hennes käraste plats. Hennes innerliga kontakt med Gud var även till stor välsignelse för hennes omgivning. Tack vare sitt goda minne och sitt klara förstånd, som hon beskärdes med in i det sista, var hon som en levande uppslagsbok, när det gällde psalmer och andliga sånger. Därför fanns det alltid ett tröstande och uppmuntrande ord för alla, som kom i beröring med henne, men även ett klarsynthetens rannsakande ord för den, som kommit på avvägar eller spjarnade mot udden. Maria Lindströms jordfästning ägde rum i Uppståndelsekapellet. Den bortgångnas anhöriga tog plats i kapellet under dämpad sorgemusik av G. Nordquist, utförd på orgel av musikdirektör Gustaf Kusefeldt. Sedan följde solosång av kyrkosångerskan fru Gunna Ånman, som sjöng "Färdemannens psalm" av Ilmari Hannikainen.

Jordfästningsakten omslöts av psalmerna 458: 2, 3 och en av den bortgångnas älsklingspsalmer, sv. ps. 287. Officiant var den bortgångnas son, komminister John Lindström, som i sitt griftetal citerade ord ur kärlekens höga visa, — 1 Kor. 13 kapitel. "Kärleken är tålig och mild, den söker icke sitt. Den fördrager allting, den uthärdar allting. Den förgår aldrig. Störst är kärleken." Officianten anknöt till kärlekens höga visa, mors aldrig sinande kärlek och minde om de ljusa minnen och den kärlek mor gett under sin långa jordiska vandring. Ingen tidens möda, sorg och ve kan fördunkla dem. Inga flöden kan utsläcka en mors kärlek, när den är äkta och sann. Kärleken förgår aldrig, om den är förankrad i något som ligger utanför och ovan tiden. En osjälvisk kärlek på denna jord skall en gång varda ihågkommen av kärlekens Gud själv, som är livets och dödens Herre.

I anslutning till begravningsmässan, som utfördes av officianten, sjöngs ps. 400:1. Till sist sjöng fru Ånman "Den store vide Flok" av Grieg. Den blomstersmyckade kistan bars ut till graven under dämpad orgelmusik — "Förtröstan" av G. Hägg. Vid graven sjöng barnen en sång, författad

FAMILJENYTT

Födda

Anna Catarina, född den 24 maj 1960 i Västerås, dotter till Helga Spillman, född Espling och Gerhard Spillman.

Margareta, född 28 aug. 1960, dotter till Ruth, f. Rosen, och Paul Fopiano, Winchester, Mass., USA.

Döda

Änkefru Lena Blees, född Magnusson den 7 aug. 1868 i Rickul, avled den 11 juli 1960 i Finnerödja.

Änkefru Katarina Byman, född Svedberg den 12 aug. 1879 på Ormsö, avled den 18 dec. 1959 i Eskelhem på Gotland.

Gustav Freiman, född den 7 okt. 1877 i Rickul, avled den 14 juni 1960 i Lerum.

Fru Ellen Elisabeth Grönvall, född Granberg den 18 mars 1927 i Rickul, avled den 22 juli 1960 i Sundbyberg.

Axel Heyman, född den 6 maj 1914 i Rickul, avled den 23 juli 1960 i Stockholm.

Fröken Elvira Astrid Häggblom, född den 30 aug. 1942 på Ormsö, avled den 4 aug. 1960 på Lidingö.

Änkefru Lena Klippberg, född Viberg den 5 jan. 1872 i Rickul, avled den 21 aug. 1960 på Lidingö.

Fru Mina Lagman, född Strandsten den 16 nov. 1876 i Rickul, avled den 14 april 1960 i Färentuna.

Fru Katarina Lindkvist, född Timmerman den 16 april 1866 på Ormsö, avled den 29 juni 1960 i Stockholm.

Fru Maria Lindkvist, född Jonell den 7 april 1891 på Ormsö, avled den 8 juli 1960 i Stockholm.

Fru Maria Lindström, född Lindkvist den 10 juli 1877 på Ormsö, avled den 17 juni 1960 i Stockholm.

Oskar Leonhard Luther, född den 25 mars 1886 på Nargö, avled den 29 juli 1960 på Ekerö.

Fröken Maria Stahl, född den 17 dec. 1893 i Rickul, avled den 2 aug. 1960 i Knivsta.

Änkefru Tio Treiberg, född Thomsson den 1 febr. 1868 i Rickul, avled den 1 aug. 1960 i Nacka.

Anders Wallin, född den 16 nov. 1887 på Ormsö, avled den 29 aug. 1960 i Stocksund.

Johannes Vesterman, född den 31 maj 1899 i Rickul, avled den 12 aug. 1960 i Uttran.

Änkefru Gertrud Vesterström, född Ahlström den 24 mars 1879 på Ormsö, avled den 30 juni 1960 i Stockholm.

Änkefru Agneta Vidgren, född Alström den 10 juli 1873 på Ormsö, avled den 6 aug. 1960 i Fittja.

Lars Vidgren, född den 10 jan. 1879 på Ormsö, avled den 5 juli 1960 i Visby.

Fru Maria Österman, född Alberg den 13 mars 1880 på Ormsö, avled den 3 mars 1960 på Lidingö.

av far som hans sista hälsning. Den rika blomstergården, som nedlades vid bären, och de många talen, som hölls vid graven, vittnade om den bortgångnas stora vänkrets. Efter jordfästningen samlades begravningsgästerna till en minnesstund i Vassunda prästgård.

Isak Österblom död

Civilingenjör Isak Österblom har avlidit i sitt hem i Hendersonville i North Carolina, nära 83 år gammal.

Han var född på Ormsö, kom som 13-åring till Stockholm, där han tog studenten vid Södra latin, och blev sedermera civilingenjör. Före sin avresa till Amerika i början av 1900-talet var han en tid privatsekreterare hos chefen för Skånska Cement, disponent R. F. Berg. I Amerika blev han under årens lopp anförtrodd större brobyggnader och var ledare för sådana även i Indien och Kina. I yngre år var han också känd som karikatyrtecknare. Närmast sörjande är maka och en dotter samt syskon bosatta i Stockholm.

Min älskade Make
vår käre Far

Mormor och Farmorsmor

Maria Lindström

* 10 juli 1877

har lämnat oss i dag efter tåligt buret lidande. Innerligt älskad — Outsägligt saknad. I tacksamt minne bevarad. I vår sorg deltaga syskon, släkt och många vänner.

Stockholm den 17 juni 1960.

HANS

Katarina och Anders

John och Karin

Anders

Barnbarn Barnbarnsbarn

En gång de hade sorg och gråt
Som vi i stoftet här,
Och kämpade på ödslig stråt
Mot tvivel, synd, besvär.

Jag sporde, hur de seger fått?
Och med förenad röst
De svara: "Genom Lammet blott,
Vars blod oss återlöst."

Min älskade Make, vår käre Far,
Morfar och Farfar

Johan Hedenström

född den 24/8 1893 på Ormsö
har i dag lugnt och stilla insomnat i tron på
sin Frälsare. Djupt sörjd och saknad, men
i ljust minne bevarad av oss samt systrar,
släkt och vänner.

Stockholm den 13/3 1960.

MARIA

Agneta o. Isak Katrina o. Åke
Edvin o. Ingegerd Elfride o. Harald

Ulla o. Dennis

Barnbarnen

Tung är sorgen — svår att bära.
Tomt det är i hemmets vrå.
Men vad allt du gav oss kära
finns i minnet kvar ändå.

Min älskade Make
Vår käre Far

Johannes Westerman

* 21 maj 1899

† 12 aug 1960

Innerligt sörjd och saknad av oss,
syskon, övrig släkt och vänner.

MINA

Bertil och Lilian

Eskil och Eyvor

För den som sjukdom blott är givet
är döden skönare än livet.

Min älskade Make
vår käre Far

Lars Widgren

* 10/1 1879

avled lugnt och stilla i dag.
Sörjd och i tacksamt minne bevarad
av oss, barnbarn och barnbarnsbarn,
övrig släkt och vänner.

Visby den 5 juli 1960.

KATARINA WIDGREN

Barnen

Aldrig kommer vi att glömma
Vad Du gjort i gången tid.
Tack för all Din omsorg ömma
Vila nu i frid.

Kära Mor,
Farmor och Mormor
Lena Klippberg

f. Viberg
* 5/1 1872 i Rickul
† 21/8 1960
sörjd och saknad av
sonen **Kristof** i Canada,
barnbarn och barnbarnsbarn,
övrig släkt och vänner.

Där suckar ingen vid solnedgången,
och ingen bävar för natten mer.
Nej alla sjunger de morgonsången,
ty Gud är solen, som evigt ler.

Vår högt älskade Dotter
Elvira Astrid Häggblom

Född den 30 augusti 1942
Död den 4 augusti 1960

har lämnat oss i stor sorg.
Djupt sörjd och saknad av oss
samt släkt och många vänner.

PAPPA **MAMMA**
Sven

Vi ensamma gå och gråter,
här träffa vi ej vår kära Elvira åter,
ty hon har blivit brud,
för evigt åt sin Gud.
Vila i Ro och Frid.

Vår kära mor,
vår mormor, farmor, mormorsmor,
farmorsmor, morfarsmor och farfarsmor

Tio Treiberg

född Thomsson
* 1/2 1868 i Rickul
† 1/8 1960 i Nacka
Djupt sörjd och saknad av barn, barnbarn,
barnbarnsbarn, släkt och vänner.

Moder Du som slutat striden
och till vila nu lagts ner,
nu Du funnit har den friden,
som ej denna världen ger.
Allt bekymmer, sorg och smärta,
som Dig följt på livets stig
och som sårat har Ditt hjärta,
är för evigt skilt från Dig!

Vår kära Mor och Mormor

Lena Blees

f. Magnusson
* den 7 augusti 1868 i Rickul
† den 11 juli 1960 i Finnerödja
Sörjd och saknad, i ljust och tacksamt
minne bevarad av oss.

Dagmar
Martha och Maria
Emilie och Hugo

Barnbarn och barnbarnsbarn
Mitt hem är där på den andra stranden
Där livets timglas ej rinner ut
Och ej till avsked man räcker handen
Ty himlens glädje tar aldrig slut.

Min käre Son

Axel Heyman

född den 6 maj 1914 i Rickul
död den 29 juli 1960 i Stockholm
Sörjd och saknad av

FADER
Syskon, Syskonbarn samt
släkt och många vänner.

Solen har dalat och dagen är slut,
stilla är klappande hjärtat.
Skönt är att vila från lidandet ut,
somna från allt som har smärtat.
Vila i frid.

Min älskade maka
Katarina Lindkvist

* 16 april 1866

har i dag stilla och fridfullt insomnat
i tron på sin Frälsare. I tacksamt minne
bevarad av mig, släkt och vänner.

Stockholm den 29 juni 1960.

JOHAN

I den stad där ingen gråter
Och där ingen död man ser
Vi hos Jesus skola mötas
För att aldrig skiljas mer.

Vår kära syster
Maria Stahl

* 17/12 i Rickul

† 2/8 1960 i Knivsta

Sörjes närmast av oss syskon.

Härliga arv jag får uppe i den gyllene stad
Dit ifrån stormig strand ilar min själ så glad
Dit där ej död är mer förer mig Jesu hand
Sorg skall ej finns uti det land.

Min älskade Maka,
vår kära lilla Mamma
Ellen Elisabeth Grönvall

f. Granberg

* 18/3 1927

† 22/7 1960 i Sundbyberg

STIG

Bo Ove

Föräldrar, syskon, svärföräldrar
samt en stor skara släkt och vänner.

Stilla, så stilla Du somnat
Tåligt Din smärta Du bar
Flitiga händer har domnat
Minnet Ditt ljusa är kvar.

Vår kära mor, farmor och mormor

Agneta Widgren

f. Ahlström

född den 10 juli 1873 på Ormsö

har i dag stilla insomnat i tron på sin
Herre och Frälsare. Sörjd och saknad av
oss samt släkt och vänner.

Wårby den 6 aug. 1960.

Barn, barnbarn och barnbarnsbarn

Tack kära moder för barndomens tid,
tack för de sorger du helat.
Tack för din tillit, din omsorg och flit,
tack för allt gott du har velat.

Min älskade Make,
vår kära Far, Farfar och Svärfar

Gustaf Freiman

* 7/10 1877 i Rickul

† 14/6 1960 i Lerum

Djupt sörjd och saknad av oss.

ROSALIA

Bruno med familj i Canada.

Tom står Din plats i rummets vrå
Tack kära Make för åren som gått
Tungt blir det nu att ensam gå
Tack lilla Pappa för allt vi fått.

Vila i frid.

Min kära Mor, vår Farmor

Gertrud Westerström

* 24/3 1879

har lämnat oss i dag.

Stockholm den 30 juni 1960.

JOHAN och AGNETA

Emil o. Maj-Britt Gunnel o. Bosse

Inger o. Torsten Ines o. Gunnar

Göran

Barnbarnsbarn, släkt och vänner.
Flitig så länge krafterna räckte,
i arbetets glädje Du levde Ditt liv.
Somnad när sjukdomen livslågan släckte
Tacksamt vi önska Dig:
Vila i frid.

FAMILJENYTT

Bemärkelsedagar

90 år

Tio Blee, f. den 11 oktober 1870, Nuckö
Johan Fagerlund, f. den 30 nov. 1870, Rickul

85 år

Nikolai Greis, f. den 9 okt. 1875, Odensholm
Hans Thomsson, f. den 28 okt. 1875, Ormsö
Johan Luks, f. den 1 dec. 1875, Rickul
Isak Ullisgård, f. den 6 dec. 1875, Runö
Lena Sandsten, f. Treiberg den 8 dec. 1875, Rickul

80 år

Anna Söderholm, f. Rant den 13 okt. 1880, Rickul
Maria Bertholm, f. Rosenborg den 19 okt. 1880, Rågö
Kristian Westerberg, f. den 20 oktober 1880, Rickul
Lisa Grenfeldt, f. den 30 okt. 1880, Rickul
Lisa Amberman, f. Kärrman den 8 nov. 1880, Nuckö
Eva Heyman, f. Lagman den 13 nov. 1880, Rickul
Kristian Söderlund, f. den 25 nov. 1880, Rickul
Maria Brunberg, f. Klippberg den 21 dec. 1880, Rickul
Anders Alros, f. den 22 dec. 1880, Ormsö
Maria Aman, f. den 27 dec. 1880, Nuckö

75 år

Gertrud Lindkvist, f. Söderblom den 1 okt. 1885, Ormsö
Vladislav Dovkont, f. den 21 okt. 1885, Reval
Lena Westerblom, f. den 5 nov. 1885, Odensholm
Hans Gärdström, f. den 15 nov. 1885, Ormsö
Maria Vesterholm, f. Hamberg den 18 nov. 1885, Rickul
Eva Hallman, f. den 27 nov. 1885, Rickul
Lisa Aman, f. den 2 dec. 1885, Nuckö
Eva Koinberg, f. Ringberg den 8 dec. 1885, Rickul
Helena Haggarsson, f. Isaks den 13 dec. 1885, Runö
Birgitta Salin, f. Lindström den 15 dec. 1885, Ormsö
Katarina Alros, f. den 21 dec. 1885, Ormsö
Katarina Massalin, f. Öman den 21 dec. 1885, Ormsö
Alma Natalia Westerbusch, f. Vikman den 23 dec. 1885, Reval
Maria Nordström, f. Nyman den 28 dec. 1885, Rågö

70 år

Alexander Blomqvist, f. den 3 okt. 1890, Rågö
Alide Heyman, f. Heldring den 12 okt. 1890, Rickul
Julie Palmkron, f. Hamm den 12 okt. 1890, Korkis
Helena Mützman, f. Aman den 26 okt. 1890, Reval
Elvine Zeisig, f. Valgemäe den 3 nov. 1890, Nuckö
Anders Grönman, f. den 13 nov. 1890, Ormsö
Otto Alexander Tickenberg, f. den 14 nov. 1890, Reval
Lena Klingberg, f. den 23 nov. 1890, Rickul
Maria Ahlberg, f. Nyholm den 25 nov. 1890, Ormsö
Mina Salin, f. Ahlström den 2 dec. 1890, Ormsö
Mathilda Borrman, f. Blomberg den 3 dec. 1890, Rickul
Rosalie Freiman, f. Blomberg den 3 dec. 1890, Rickul
Aino Maria Sofia Dovkont, f. Rudberg, den 9 dec. 1890, Reval
August Tanseri, f. den 9 dec. 1890, Nuckö
Maria Förberg, f. Rosenblad den 14 dec. 1890, Ormsö
Natalie Klanberg, f. Viksten den 25 dec. 1890, Nuckö
Elisabeth Kärras, f. Krusman den 31 dec. 1890, Nuckö

60 år

Maria Romanov, f. den 3 okt. 1900, Nuckö
Mathias Kopparberg, f. den 5 okt. 1900, Rickul
Elin Targama, f. Klingberg den 5 okt. 1900, Rickul
Maria Aspelin, f. Wallin den 7 okt. 1900, Ormsö
Katarina Fällman, f. den 7 okt. 1900, Ormsö
Elisabeth Soogna, f. Adman den 9 okt. 1900, Korkis
Elfride Vesterberg, f. den 10 okt. 1900, Rickul
Friedrich Tammar, f. den 12 okt. 1900, Reval
Adolf Leopold Tanseri, f. den 15 okt. 1900, Nuckö
Erik Lahemaa, f. den 16 okt. 1900, Vippal
Katarina Svärd, f. Lindström den 17 okt. 1900, Ormsö
Ida Brunberg, f. Hallman den 23 okt. 1900, Rickul
Alfred Amberman, f. den 30 okt. 1900, Nuckö
Rosalie Viberg, f. Engman den 31 okt. 1900, Nuckö
Katarina Svahn, f. Nee den 1 nov. 1900, Ormsö
Edla Magnusson, f. Vesterholm den 2 nov. 1900, Rickul
Gertrud Storholm, f. Glad den 7 nov. 1900, Ormsö
Andreas Bertholm, f. den 8 nov. 1900, Rågö
Mathilda Klingberg, f. Dans den 9 nov. 1900, Rickul
Karl Viskman, f. den 19 nov. 1900, Nuckö
Maria Kopparberg, f. den 23 nov. 1900, Rickul
Paul Poom, f. den 29 nov. 1900, Reval
Elvira Stahlman, f. Söderholm den 1 dec. 1900, Nuckö
Hans Vidgren, f. den 5 dec. 1900, Ormsö
Hilda Vibusk, f. den 5 dec. 1900, Nuckö
Ida Marie Hallman, f. den 6 dec. 1900, Vippal
Endel Loide, f. den 12 dec. 1900, Sömerpalu
Johanna Schmidt, f. den 14 dec. 1900, Nargö
Alide Lahemaa, f. Grenbaum den 17 dec. 1900, Vippal
Alexander Storm, f. den 15 dec. 1900, Ormsö
Eduard Sedman, f. den 18 dec. 1900, Nuckö
Marie Österman, f. Åkerman den 21 dec. 1900, Rickul
Maria Elvine Pella, f. Tammerman den 28 dec. 1900, Korkis
Johannes Heldring, f. den 29 dec. 1900, Rickul
Emma Puman, f. Tanseri den 29 dec. 1900, Vippal
Katarina Berggren, f. Söderblom den 30 dec. 1900, Ormsö
Lilia Brus, f. Marks den 31 dec. 1900, Odensholm

50 år

Alide Engman, f. den 8 okt. 1910, Rickul
Reinhold Johannes Glöckner, f. den 9 okt. 1910, Reval
Robert Eduard Mitman, f. den 14 okt. 1910, Nuckö
Johan Ungerson, f. den 18 okt. 1910, Narva
Elfride Korjus, f. Reinvald den 27 okt. 1910, Reval
Anton Tennisberg, f. den 3 nov. 1910, Rickul
Alice Österman, f. Vesterholm den 5 nov. 1910, Rickul
Elfride Marie Liller, f. Raud den 15 nov. 1910, Tarvastu
Oskar Vilhelm Stubender, f. den 23 nov. 1910, Nuckö
Kristina Elisabeth Södergren, f. Gran den 24 nov. 1910, Runö
Cecilia Kärras, f. Erkas den 28 nov. 1910, Nuckö
Werner Weckman, f. den 11 dec. 1910, Reval
Anders Dahl, f. den 15 dec. 1910, Ormsö
Karl Kristjan Koppel, f. den 16 dec. 1910, Reval
Axel Volfram Seman, f. den 30 dec. 1910, Nuckö
Alide Björkvall, f. Brus den 31 dec. 1910, Nuckö